

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU TEGEVUSARUANNE 2012

EESSÕNA

Alates 2010. aasta 1. juunist Eesti Hoiuraamatukogu osakonnana tegutseva Eesti Pimedate Raamatukogu ülesandeks on valmistada, komplekteerida, säilitada ja teha kättesaadavaks heliraamatuid, -ajakirju, -ajalehti, punktkirjas ja elektroonilisi teavikuid, puuteraamatuid ning kirjeldustõlkega filme nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega lugejatele.

2012. aastal laenutati teavikuid vahetult raamatukogust, posti ja raamatukogudevahelise laenutuse teel. Postikulud tasus raamatukogu. 2011. aastaga võrreldes suurenes laenutuste arv tänu lugejate arvu järsule tõusule ja posti teel saadetavate mittetagastatavate heliraamatute populaarsusele. Vahetult raamatukogust laenutatavate teavikute hulk vähenes.

Laenutuses oli 2012. aasta lõpul 3164 nimetust heliraamatuid, 781 nimetust punktkirjas raamatuid, 83 puuteraamatut, 60 e-raamatut ja 3 kirjeldustõlkega filmi. 2012. aastal valmistati 153 nimetust eesti- ja 9 nimetust venekeelseid heliraamatuid. Jätkati vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute digiteerimist ning restaureerimist. Aasta jooksul digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks 67 eestikeelset heliraamatut.

Punktkirjas trükiste (sh. õpikud ja töövihikud) toodang vähenes võrreldes eelmise aastaga. Valdavalt valmistati punktkirjas raamatuid lastele.

Elektrooniliste raamatute hulk täienes tänu Tartu Ülikooli Raamatukogust saadud annetustele. Jätkati e-posti teel saadetavate elektrooniliste ajalehtede ning ajakirjade kättesaadavaks tegemist ning suurendati väljaannete valikut.

Aasta suurimaks saavutuseks oli heliteavikute allalaadimist ja voogedastusena kuulamist võimaldava Veebiraamatukogu kättesaadavaks tegemine lugejatele 2012. a. aprillis. Veebiraamatukogu loomist alustati 2010. aasta sügisel koos Iceit Teenused OÜ-ga.

16. oktoobril pälvisid Eesti Pimedate Raamatukogu ja Iceit Teenused OÜ Eesti Pimedate Liidu tunnustuse „Aasta tegu 2012“ Veebiraamatukogu loomise eest.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 90. aastapäeva juubelikonverentsil 28. veebruaril 2013.a. Rahvusraamatukogus tunnustati Eesti Pimedate Raamatukogu Veebiraamatukogu loomise eest „Aasta tegu erialaraamatukogus“ auhinnaga.

Rahvusvahelise tähtsusega ürituseks oli 8.-9. augustil Tallinnas Nordic Hotel Forumis toimunud IFLA WLIC 2012 eelkonverents „Let's Read! Reading and Print Disabilities in Young People“. Konverentsi korraldas Eesti Pimedate Raamatukogu koostöös Rahvusvahelise Raamatukoguühingute- ja Asutuste Liidu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimestele teenust pakkuvate raamatukogude sektsiooni (IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section) ja Eesti Lugemisühinguga.

Eesti Pimedate Raamatukogu algatusel toimus 14. veebruarist 14. märtsini võistlus „Märka punktkirja!“. Selle eesmärgiks oli leida Eestis tooteid või kohti, millel on punktkirjatähistus.

Raamatukogule teatati võistluse käigus erinevatest punktkirjatähistusega paikadest ja toodetest.

Eesti Pimedate Raamatukogu töötajad osalesid aruandeaastal erialastel koolitustel ning tutvustasid raamatukogu mitmesugustel üritustel ning meedias (ajakirjanduses, raadios, televisioonis) ja raamatukogus kohapeal. Eesti Pimedate Raamatukogu infovoldikut levitati raamatukogudele, koolidele, ravi- ja sotsiaalhoolekandeasutustele. Tutvustustöö tulemuseks oli lugejate arvu järsk kasv.

2012. aastal kaasajastati Eesti Pimedate Raamatukogu stuudiote sisustus ning vahetati vanad seadmed uute vastu.

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

1.1. STRUKTUUR

Aastal 1994 loodi tollase Eesti Pimedate Ühingu helistuudiost sihtasutus, mis tegevusvaldkondade liitmise tulemusel arendati Sihtasutuseks Eesti Pimedate Raamatukogu. Alates 2001. aastast anti Sotsiaalministeeriumi vastutusalas olnud sihtasutus kultuuriministeeriumi vastutusalasse.

Vastavalt kultuuriministri 11. novembri 2003. aasta määrusele nr. 18, millega muudeti Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärust, hakkas Eesti Pimedate Raamatukogu alates 1. jaanuarist 2004 tööle Eesti Hoiuraamatukogu filiaalina.

Vastavalt kultuuriministri 1. juuni 2010. aasta määrusele nr. 3 muutus Eesti Pimedate Raamatukogu Eesti Hoiuraamatukogu filiaalset osakonnaks. Alates 1. juunist 2010 teenindab varem Tallinnas Tondi 8a tegutsenud Eesti Pimedate Raamatukogu lugejaid uues asukohas Eesti Hoiuraamatukogu hoones Suur-Sõjamäe 44a.

2012. aastal muutus Eesti Pimedate Raamatukogu struktuur ja aastalõpu seisuga töötas osakonnas 10 töötajat, neist 9 täistööajaga ning 1 poole kohaga.

9. jaanuaril 2012 kinnitatud struktuur

Osakonnajuhataja 1
Teabejuht 0,5
Infotöötaja 3
Helindaja 1
Paljundusoperaator 1
Punktkirja toimetaja 1
Tekstitöötaja 2
Kokku 9,5

Töövõtulepingute alusel töötasid heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade tekstide esitajad (peamiselt näitlejad ja diktorid).

1.2. TÖÖALANE KOOLITUS JA OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST

Osakonnajuhataja Marja Kivihall on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liige ja Rahvusvahelise Raamatukoguühingute- ja Asutuste Liidu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimestele teenust pakkuvate raamatukogude sektsiooni (IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section) Eesti Pimedate Raamatukogu poolne kontaktisik.

Infotöötaja Margit Orusaar on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu erialaraamatukogude sektsiooni liige.

Punktkirjatoimetaja Avo Falkenberg on Haridus- ja Teadusministeeriumi juurde loodud punktkirjakomisjoni liige.

Osalemine konverentsidel, seminaridel, erialasel koolitusel, täiendõppe üritustel:

Paljudusoperaator Valentina Borissenko:

- 13.-14. detsembril külaskäigul Helsingis Celia Raamatukogus.

Punktkirja toimetaja Avo Falkenberg:

- 16. märtsil Tallinna Heleni Koolis Eesti Pimekurtide Tugiliidu korraldatud nõupidamisel „Punktkirjas noodiõpe“.
- 28. augustil Estonia Talveaias „Eesti punktkirja käsiraamatu“ esitlusel.
- 13.-14. detsembril külaskäigul Helsingis Celia Raamatukogus.

Teabejuht Priit Kasepalu:

- 4. jaanuaril Pärnu Pimedate Ühingu punktkirjapäeva üritusel. Esinemine ettekandega.
- 30. jaanuaril Jüri Gümnaasiumis. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 1. veebruaril Jüri Gümnaasiumis. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 16. märtsil Tallinna Heleni Koolis Eesti Pimekurtide Tugiliidu korraldatud nõupidamisel „Punktkirjas noodiõpe“.
- 26. märtsil Haapsalus Lääne Maakonna Keskraamatukogus maaraamatukoguhoidjate päeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 19.-20. aprillil Tallinna Puuetega Inimeste Kojas messil „Invamess 2012“. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 11. mail Solarise keskuses Põhja-Eesti Pimedate Ühingu 90. aastapäeva üritusel „Pane oma meeled proovile – pimedate eri“. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 12. mail Vabaduse väljakul Euroopa päeva üritusel. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 11. juunil Tallinna Puuetega Inimeste Kojas Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti korraldatud nõupidamisel „Tallinna puutekaartide valmistamine pimedatele inimestele“.
- 28. augustil Estonia Talveaias „Eesti punktkirja käsiraamatu“ esitlusel. Esinemine sõnavõtuga.

- 12. oktoobril Haapsalu Sotsiaalmajas Läänemaa Nägemisvaegurite Ühingu valge kepi päeva üritusel. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 15. oktoobril Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ühingu 90. aastapäevale ja valge kepi päevale pühendatud avatud uste päeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 16. oktoobril Eesti Pimedate Liidu üritusel, millega tähistati valge kepi päeva.
- 28. oktoobril Eesti Puuetega Inimeste Kojas Pimedate Ööde filmifestivali infojuhtide ja vabatahtlike koolitusel. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 31. oktoobril Tallinna Puuetega Inimeste Kojas teabepäeval töövõimetus-kindlustussüsteemi ja rehabilitatsioonisüsteemi planeeritavatest muudatustest.
- 29. novembril Haapsalu Sotsiaalmajas Kuusealuse raamatu „Tegu ja tagajärg II“ esitlusel. Esitluse läbiviimine.
- 3. detsembril Swisshotell Tallinnas Eesti Puuetega Inimeste Kojas konverentsil „Puudega inimesed – 20 aastat muutuste tuultes“.

Osakonnajuhataja Marja Kivihall:

- 25. jaanuaril Eesti Rahvusraamatukogus ELNET-i e-raamatute ümarlaua koosolekul.
- 13.-15. veebruaril Islandi Pimedate Raamatukogus Rahvusvahelise Raamatukoguühingute- ja Asutuste Liidu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimestele teenust pakkuvate raamatukogude sektsiooni (IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section) koosolekul.
- 19.-20. aprillil Leedu Pimedate Raamatukogus rahvusvahelisel konverentsil “Digital Talking Book in the 21st Century: Production, Dissemination and the Reader“. Ettekanne „Audio books at the Estonian Library for the Blind: acquisition, production, distribution“.
- 8.-9. augustil Nordic Hotel Forumis IFLA WLIC 2012 eelkonverentsil „Let’s Read! Reading and Print Disabilities in Young People“.
- 28. augustil Estonia Talveaias „Eesti punktikirja käsiraamatu“ esitlusel.
- 12. oktoobril Haapsalu Sotsiaalmajas Läänemaa Nägemisvaegurite Ühingu valge kepi päeva üritusel. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 15. oktoobril Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ühingu 90. aastapäevale ja valge kepi päevale pühendatud avatud uste päeval. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 16. oktoobril Eesti Pimedate Liidu üritusel, millega tähistati valge kepi päeva.
- 22. oktoobril Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudis V Teadus- ja erialaraamatukogu päeval. Ettekanne „IFLA eelkonverents „Let’s read! Reading and Print Disabilities in Young People“ (8.-9. august 2012, Tallinn)“.
- 20. novembril Sokos Hotel Viru Konverentsikeskuses puudega inimeste õiguste kaitse strateegia koostamise seminaril.
- 28. novembril Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias ja Viljandi Linnaraamatukogus toimunud erialapäeval. Ettekanne „Eesti Pimedate Raamatukogu roll oma lugejate toetamisel“.
- 13.-14. detsembril külaskäigul Helsingis Celia Raamatukogus. Ettekanne „What’s going on at the Estonian Library for the Blind?“.

Tekstitöötaja Taimi Olmet:

- 28. augustil Estonia Talveaias „Eesti punktikirja käsiraamatu“ esitlusel.

Infotöötaja Ülle Olt:

- 16. märtsil Tallinna Heleni Koolis Eesti Pimekurtide Tugiliidu korraldatud nõupidamisel „Punktkirjas noodiõpe“.
- 2. novembril Tallinna Keskraamatukogus Aleksander Sibulale pühendatud erialapäeval „Raamatukogu väärtustab: Kirjanduse ja lugeja eripalgelised identiteedid“.
- 13.-14. detsembril külaskäigul Helsingis Celia Raamatukogus.

Infotöötaja Margit Orusaar:

- 25. jaanuaril Eesti Rahvusraamatukogus ELNET-i e-raamatute ümarlaua koosolekul.
- 22. oktoobril Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudis V Teadus- ja erialaraamatukogu päeval. Ettekanne „Veebiraamatukogu – Eesti Pimedate Raamatukogu veebikeskkond“.
- 13.-14. detsembril külaskäigul Helsingis Celia Raamatukogus.

Infotöötaja Silva Paluvits:

- 5. märtsil Eesti Lastekirjanduse Keskuses lastekirjanduse infopäeval.
- 14. märtsil Eesti Rahvusraamatukogus emakeelepäeva tähistaval üritusel.
- 19.-20. aprillil Tallinna Puuetega Inimeste Kojas messil „Invamess 2012“. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 11. mail Solarise keskuses Põhja-Eesti Pimedate Ühingu 90. aastapäeva üritusel „Pane oma meeled proovile – pimedate eri“. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 12. mail Vabaduse väljakul Euroopa päeva üritusel. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 8.-9. augustil Nordic Hotel Forumis IFLA WLIC 2012 eelkonverentsil „Let’s Read! Reading and Print Disabilities in Young People“.
- 22. oktoobril Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudis V Teadus- ja erialaraamatukogu päeval.
- 19.-20. novembril OÜ TenTeam korraldatud esmaabikursusel.
- 7. detsembril Eesti Rahvusraamatukogus toimunud kirjandusüritusel „Paabeli raamatukogu“.

Helindaja Henrik Veeäär

- 13.-14. detsembril külaskäigul Helsingis Celia Raamatukogus.

1.3. RAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA

Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamisel on oluline osa teiste asutuste ja organisatsioonide esindajate külaskäikudel raamatukogusse. Aasta jooksul toimunud külastused on andnud võimaluse tutvustada huvilistele Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust.

Külastused:

- 6. jaanuaril Tallinna Ülikooli eri- ja sotsiaalpedagoogika üliõpilased;
- 25. jaanuaril Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu EKS-klubi liikmed;
- 2. märtsil Sillamäe Linna Keskraamatukogu töötajad;
- 19. aprillil raamatukoguhoidjate kutsekoolitusel osalejad;
- 23. aprillil nägemispuudega vabatahtlik Andrea Berrocal Hispaaniast saatjatega, Kai Raku Eesti Erinorsootöö Ühingust noOR;
- 9. augustil IFLA WLIC 2012 eelkonverentsil „Let’s Read! Reading and Print Disabilities in Young people“ osalejad;
- 10. augustil Leedu Pimedate Raamatukogu direktor Rasa Januševičienė ja asedirektor ning avalike suhete juht Laura Juchnevič;
- 13. augustil Vatikani Raadio ajakirjanik Bruno Bertucci;
- 6. novembril Tallinna Ülikooli eri- ja sotsiaalpedagoogika üliõpilased;
- 16. novembril Viktoria Kulmala Mynämäki raamatukogust ja Riitta Kuisma Sysmä, Asikkala ja Padasjoki raamatukogudest.

2012. aastal kajastati Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust aktiivselt meedias. Erilise tähelepanu all oli raamatukogu pärast Veebiraamatukogu avamist.

Artiklid Eesti Pimedate Raamatukogust:

- Kasepalu, Priit. Audioraamatud pimedate raamatukogust. – Eesti Rada = Estnischer Weg (2012) 1 (jaanuar)
- Eesti Pimedate Raamatukogu kuulutab sõbrapäeval välja võistluse „Märka punktkirja!“ – Postimees, 13. veebruar 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu kuulutab sõbrapäeval välja võistluse „Märka punktkirja!“ – Sirp, 14. veebruar 2012
- Kasepalu, Priit. Märka punktkirja! – Terviseleht, 14. veebruar 2012
- Kasepalu, Priit. Märka punktkirja. – Õpetajate Leht, 14. veebruar 2012
- Täna toimub võistlus „Märka punktkirja!“ – Külauudised, 14. veebruar 2012
- Kasepalu, Priit. Märka punktkirja! – Videvik, 16. veebruar 2012
- Kasepalu, Priit. Punktkiri põnevates paikades. – Eesti Päevaleht, 14. märts 2012
- Kasepalu, Priit. Punktkiri põnevates paikades. – E24.ee, 14. märts 2012
- Pimedate raamatukogu: punktkirja võib leida kust iganes. – Delfi, 14. märts 2012
- Selgusid võistluse „Märka punktkirja“ tulemused. – Külauudised, 14. märts 2012
- Kasepalu, Priit. Punktkiri põnevates paikades. – Eesti Puuetega Inimeste Koda, 15. märts 2012
- Kasepalu, Priit. Murdepunktid. – Head Uudised (2012) 1
- Eesti Pimedate Raamatukogu avab juurdepääsu veebiraamatukogule. – E24.ee, 30. märts 2012
- Pimedate raamatukogu avab Veebiraamatukogu. – Delfi, 30. märts 2012
- Kasepalu, Priit. Kust võib leida punktkirja? – Videvik, 19. aprill 2012
- Web Library: Estonian Library for the Blind. – The DAISY PLANET: the DAISY Consortium’s Monthly Newsletter. - (2012) April
- Punktkiri põnevates paikades. – Sinuga (2012) kevad
- „Lotte ja Kuukivi saladus“ jõuab vaegnäijateni. – Eesti Ekspress, 26. juuli 2012
- Kasepalu, Priit. Punktkiri põnevates paikades. – Valguse Kaja (2012) kevad-suvi
- Orusaar, Margit. Veebiraamatukogu on avatud. – Valguse Kaja (2012) kevad-suvi
- Rahvusvaheline konverents „Let’s Read! Reading and Print Disabilities in Young People“ Tallinnas. – E24.ee, 6. august 2012
- Kasepalu, Priit. Kus on märgatud punktkirja? – Raamatukogu (2012) 4

- Kasepalu, Priit. Õpilane võib raamatuid ka kuulata! – Õpetajate Leht, 2. november 2012
- Kasepalu, Priit. Eesti Pimedate Raamatukogu aitab erivajadustega inimestel kirjandusega kursis olla. – Sotsiaaltöö (2012) 6

Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust kajastati nii raadios kui televisioonis:

- Võistluse „Märka punktikirja!“ kajastamine Eesti Televisiooni saates „Terevisioon“ 14. veebruar 2012
- Võistluse „Märka punktikirja!“ kajastamine Vikerraadio hommikuprogrammis 15. veebruar 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu tegevuse kajastamine Tallinna Televisiooni saates „Luubi all“ 20. märts 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu Veebiraamatukogu käsitlev intervjuu Kuku raadio saates „Raadioekspress“ 2. aprill 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu Veebiraamatukogu käsitlev uudis ja intervjuu Vikerraadio uudistesaadetes 2. aprill 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu Veebiraamatukogu käsitlev intervjuu Raadio 4 saates „Tipptund“ 3. aprill 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu Veebiraamatukogu käsitlev intervjuu telekanali Первый Балтийский канал saates „Новости Эстонии“ 3. aprill 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu tegevuse kajastamine Tallinna Televisiooni saates „Elu peeglis“ 12. aprill 2012
- Eesti Pimedate Raamatukogu tegevuse kajastamine Eesti Televisiooni saates „Prillitoos“ 15. aprill 2012
- Rahvusvahelist konverentsi „Let’s Read! Reading and Print Disabilities in Young People“ käsitlev intervjuu Raadio 4 uudistesaadetes 8. august 2012

2012. aastal toimus koostöö teiste raamatukogude, muude asutuste ning organisatsioonidega.

Rahvusvahelise tähtsusega ürituseks oli 8.-9. augustil Tallinnas Nordic Hotel Forumis toimunud IFLA WLIC 2012 eelkonverents „Let’s Read! Reading and Print Disabilities in Young People“. Konverentsi korraldas Eesti Pimedate Raamatukogu koostöös Rahvusvahelise Raamatukoguühingute- ja Asutuste Liidu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimestele teenust pakkuvate raamatukogude sektsiooni (IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section) ja Eesti Lugemisühinguga. Konverents keskendus lugemisraskustega ja nägemispuudega noortele ning nendele suunatud raamatukoguteenustele. IFLA eelkonverents oli väga edukas ning sellel osales 62 inimest 18 riigist.

13.-14. detsembril 2012.a. toimus Eesti Pimedate Raamatukogu töötajate külaskäik Soome Celia Raamatukogusse, et tutvuda selle raamatukogu tegevusega ning anda ülevaade uuendustest Eesti Pimedate Raamatukogus.

2012. aastal jätkus koostöö Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu ja Tartu Ülikooli Raamatukoguga. Aasta jooksul saadi kahelt ülikooliraamatukogult annetuseks ja tehti lugejatele kättesaadavaks 82 nimetust heli- ja e-raamatuid eesti keeles. Raamatud valmistati nägemispuudega üliõpilaste tellimusel sihtasutuse Archimedes programmi Primus kuulderaamatute projekti raames.

Kogudes olevaid teavikuid, eriti puuteraamatuid, anti 2012. aastal eksponaatideks näituste ja muude ürituste tarbeks MTÜ-le Kakora ja Tallinna Ülikoolile.

2012. aastal tegi Eesti Pimedate Raamatukogu teabejuht aktiivset tutvustustööd puuetega inimeste organisatsioonides sh. pimedate ühingutes, raamatukogudes, õppeasutustes ning erinevatel üritustel üle Eesti. Teavet raamatukogu kohta levitati sotsiaaltöötajatele ja õpetajatele. Koole teavitati sellest, et düsleksiaga ehk lugemisraskustega õpilastel on võimalik Eesti Pimedate Raamatukogust heliraamatuid laenata.

Eesti Pimedate Raamatukogu voldikuid jagati mitmesugustel üritustel ning erinevatele asutustele (raamatukogudele, hooldekodudele, sotsiaalkeskustele jne.). 2012. aastal koostati ja trükiti voldik ka inglise keeles. Neid jagati augustis Tallinnas toimunud IFLA WLIC 2012 eelkonverentsil „Let’s Read! Reading and Print Disabilities in Young People“ osalejatele ja teistele väliskülalistele, kes 2012. aastal raamatukogu külastasid.

Iga-aastase traditsiooni kohaselt saadeti koostöös MTÜ-ga Jumalalaegas ühised jõulukaardid Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele ja abivahendikeskuse Silmalaegas klientidele.

2 KOGUD

Aastal 2012 on valmistatud:

- eestikeelseid heliraamatuid 153 nimetust – 1762 originaaltundi;
- venekeelseid heliraamatuid 9 nimetust – 164 originaaltundi;
- digiteeritud ja restaureeritud eesti- ja venekeelseid heliraamatuid 67 nimetust – 965 originaaltundi;
- heliajalehti ja -ajakirju 6517 CD-d;
- punktkirjas trükiseid (välja arvatud õpikud ja töövihikud) 30 nimetust – 4543 punktkirjalehekülge originaalteksti;
- punktkirjas õpikuid ja töövihikuid 8 nimetus – 2319 punktkirjalehekülge originaalteksti;
- raamatukogus koostatud nägemispuudega inimeste elu kajastavat heliajakirja „Epüfon“ 11 numbrit.

2012. a. oli erakordne, kuna uusi heliraamatuid valmistati ja vanu digiteeriti varasemate aastatega võrreldes rekordarv – 229. Selline tulemus saavutati tänu kultuuriministeeriumi poolt eraldatud lisarahale ja väga tublile tööle.

Lisaks raamatukogus valmistatud teavikutele täienes kogu tänu annetustele. Annetati 176 nimetust erinevat laadi teavikuid – heli-, punktkirjas, puute-, trükitud ja e-raamatuid. Suurim osa annetatud raamatuid – 76 nimetust elektroonilisi ja heliraamatuid – laekus Tartu Ülikooli Raamatukogult Primus programmi raames. Heliraamatuid saadi veel Võrust Pimedate Infoühingust Helikiri, Põhja-Eesti Pimedate Ühingu Vabatahtlikelt Lugejatelt, Novosibirski Pimedate Raamatukogust, MTÜ-lt Heaolu Arendusühing, GLEN-lt ja Tallinna Ülikooli Akadeemiliselt Raamatukogult Primus programmi raames. Punktkirjas materjalide

annetajateks olid Eesti Pimedate Liit, Saksamaa Pimedate Keskraamatukogu Leipzigis, ClearVision Suurbritanniast.

2012. a. jätkus raamatuvahetus välisriikide pimedate raamatukogudega. Algas koostöö Islandi Pimedate Raamatukoguga ning Saksamaa Pimedate Keskraamatukoguga Leipzigis. Teistele välismaa raamatukogudele saadeti 187 eesti- ja venekeelset heliraamatut, vastu saadi 19 eesti-, vene- ja islandikeelset heliraamatut.

Välisraamatukogudele annetatud heliraamatute arv:

Saksamaa – 113 venekeelset nimetust;
 Soome – 8 eesti- ja 9 venekeelset nimetust;
 Norra – 9 venekeelset nimetust;
 Rootsi – 9 venekeelset nimetust;
 Austraalia – 9 venekeelset nimetust;
 Läti – 9 venekeelset nimetust;
 Leedu – 9 venekeelset nimetust;
 Venemaa – 9 venekeelset nimetust;
 Island – 3 eestikeelset nimetust.

Välisraamatukogudest saadud heliraamatute arv:

Soome – 7 eesti- ja 7 venekeelset nimetust;
 Island – 4 islandikeelset nimetust;
 Läti – 1 venekeelne nimetus.

Välisraamatukogudest on kõige aktiivsemaks koostööpartneriks Soome Celia Raamatukogu, kellelt saime raamatuvahetuse teel võrdse arvu eesti- ja venekeelseid heliraamatuid. Suurima arvu heliraamatuid saatsime Saksamaa Pimedate Keskraamatukogule Leipzigis. Saadame välisraamatukogudele tunduvalt rohkem raamatuid kui vastu saame, kuid hea on teada, et välisriikides on nõudlus nii eesti- kui venekeelsete Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatud heliraamatute järele.

Heliraamatutena salvestatavate ja punktkirjas trükitavate raamatute valiku põhimõtted:

- jälgitakse, et raamatud vastaksid võimalikult erinevale maitsele ja huvitaksid võimalikult paljusid lugejaid;
- arvestatakse lugejate konkreetsete soovidega;
- arvestatakse koolides (ka kõrgkoolides) soovitatava ilukirjandusega;
- arvestatakse temaatilise kirjanduse mitmekülgse valiku pakkumisega;
- edastatakse nägemispuudega inimeste elu käsitlevat kirjandust;
- edastatakse kaasaegset väärtkirjandust, mille üle otsustatakse ajakirjanduses ilmunud retsensioonide või läbiloetud raamatute põhjal.

3 LUGEJATEENINDUS

Eesti Pimedate Raamatukogu kasutuseeskirjas on sätestatud, et raamatukogu teenindab helikandjatel, punktkirjas, elektrooniliste teavikute, puuteraamatute ja kirjeldustõlkega filmide laenutamisel nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega inimesi. Nägemispuudega inimeste tegevust, rehabiliteerimist ja õpetamist käsitlevaid trükitud materjale laenutatakse kõikidele soovijatele. Eesti Pimedate Raamatukogu

kasutuseeskirjast lähtuvalt nõutakse lugejaks registreerimisel tõendit või selle koopiat tavakirjas teksti lugemist takistava puude, haiguse või häire kohta.

Aastal 2012 oli:

- raamatukogu kasutajaid 641;
- heliajalehete ja -ajakirjade posti teel laenajaid 251;
- elektrooniliste väljaannete (ajalehete, -kirjade ja e-Raamatututvustaja) saajaid 131;
- posti teel teenindatavaid raamatukogusid jt. organisatsioone 11;
- laenutusi 15 895 sh. laenutusi raamatukogudevahelise laenutuse teel 166;
- külastusi 397.

Raamatukogu oli avatud neljal päeval nädalas esmaspäevast neljapäevani a 6 tundi. Teavikuid laenutati vahetult raamatukogust, posti ja raamatukogudevahelise laenutuse teel.

2012. aastal registreeriti Eesti Pimedate Raamatukogus 104 uut lugejat. See on seni suurim aasta jooksul lisandunud lugejate arv. Mittetagastatavate heliraamatute laenutused moodustasid laenutuste üldarvust (15 895) väga suure osa – 13 043.

2012. aastal jätkati 2010. aastal alanud koostööd Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ja soovijatele oli ühingu majas Tallinnas Tondi 8a avatud pimedate raamatukogu laenutuspunkt. Laenutuspunktis töötas kord nädalas kaks tundi Eesti Pimedate Raamatukogu töötaja, kes võttis vastu tagastamisele kuuluvaid teavikuid ning andis välja lugejate poolt varem tellitud raamatuid. Tondi 8a laenutuspunktis registreeriti aasta jooksul 90 külastust. Raamatukogu külastati kohapeal 307 korda. Külastuste üldarv langes võrreldes 2011. aastaga. Seevastu laenutuste arv kasvas sh. mittetagastatavate heliraamatute laenutuste arv. Punktkirjas raamatuid laenasid põhiliselt õpilased. Vaid mõned täiskasvanud tundsid huvi punktkirjas materjalide vastu.

Raamatute tellimine raamatukogudevahelise laenutuse kaudu suurenes veidi võrreldes 2011. aastaga. Laenutuste arv oli 166. 2012. aastal tellis Eesti Pimedate Raamatukogult RVL-i teel kirjandust 7 raamatukogu, hooldekodu ja pimedate ühingu Eestis ja välismaal. 2012. aastal lisandus kaks uut raamatukogu – Harju Maakonnaraamatukogu ja Saksamaa Pimedate Keskraamatukogu Leipzigs. Aktiivseimad RVL-i teel laenajad olid Väike-Maarja Valla Raamatukogu ja Harju Maakonnaraamatukogu. 2012. aastal jätkati koostööd Peterburi Pimedate Raamatukoguga ning alustati koostööd Moskva Pimedate Raamatukoguga. Nendelt raamatukogudelt laenasime venekeelseid heliraamatuid ja punktkirjas raamatuid ning ajakirju.

Eesti Pimedate Raamatukogu valmistab CD-del heliraamatuid nii laenutusekssemplaridena kui mittetagastatavatena. Heli ajalehti ja -ajakirju saadetakse soovijatele vaid mittetagastatavatena. Neid saadeti lugejatele posti teel 1 kord 2 nädala järel. Heli ajakirjanduse plaadile salvestati kõik 2 nädala jooksul valminud, ostetud või annetustena saadud eestikeelsed heliajalehed ja -ajakirjad. Venekeelsed heliajakirjanduse plaadid saadeti lugejatele kord kuus. Mittetagastatavate heliteavikute kasutusõigus kehtib 30 päeva.

Teavikute posti teel lugejatele saatmine ja lugejatelt raamatukogule tagastamine on lugejatele tasuta. Raamatukogu tasub postikulud. Need olid 2012. aastal 9430 €.

Raamatukogu saatis omavalmistatud heli- ja punktkirjas teavikuid ning Pimedate Infoühingult Helikiri saadud audioraamatuid Tartu Oskar Lutsu nimelisele Linnaraamatukogule ja Pärnu Keskraamatukogule. Nendest raamatukogudest saadetakse materjalid omakorda Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogule ja Pärnu Pimedate Ühingu raamatukogule, mille kaudu toimub teavikute laenutamine lugejatele.

Raamatukogus igakuiselt koostatav saabunud raamatute nimestik „Raamatututvustaja“ salvestati CD-dele ja saadeti lugejatele posti teel. Samuti saadeti soovijatele „Raamatututvustaja“ elektrooniline variant e-posti teel.

4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE

Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatakse heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju DAISY (Digital Accessible Information System) standardi järgi, kasutades tarkvara Plectalk Recording Software Pro.

2012. aastal Eesti Pimedate Raamatukogus toodetud uute heliraamatute maht originaaltunde arvestades oli rekordiline - 1926. Eestikeelseid heliraamatuid valmistati 71 nimetuse võrra rohkem, venekeelseid heliraamatuid aga 3 nimetuse võrra vähem kui 2011. aastal.

2012. aastal digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks poole rohkem heliraamatuid kui 2011. aastal – 67 nimetust. Eesti Pimedate Raamatukogus digiteeriti 28 nimetust heliraamatuid ning Pimedate Infoühingus Helikiri 39 nimetust heliraamatuid.

Heliajalehtede ja -ajakirjadena salvestati järgmisi väljaandeid: „Eesti Naine“, „Elukiri“, „Terviseleht“, „Videvik“, „Здоровье для всех“. Lisaks tehti CD-del huvilistele kättesaadavaks nägemispuudega inimeste elu kajastavad väljaanded „Epüfon“, Eesti Pimedate Liidu infoleht „Valguse Kaja“, Põhja-Eesti Pimedate Ühingu infoleht „Kuukiir“ ning Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu kohalikud saated.

2012. aastal lisandus 6 uut esitajat. 8 esitajat salvestasid tekste kodus arvuti või DAISY-salvestajaga.

2012. aastal kaasajastas Eesti Pimedate Raamatukogu helindaja raamatukogu stuudiod ja sisustas need uute seadmetega.

5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE

2012. aastal Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatud punktkirjas teavikutest moodustasid valdava osa ilukirjanduse sh. lastekirjanduse hulka kuuluvad raamatud. Nendest enamik olid koolides kohustuslikud või soovituslikud. Punktkirjas ilukirjanduslik toodang vähenes võrreldes 2011. aastaga. Lisaks ilukirjandusele anti välja punktkirjas Eesti Pimedate Liidu infolehte „Valguse Kaja“.

Tartu Emajõe Kooli tellimusel ja rahastamisel toimetati ja trükiti 5 õppematerjali eesti ja saksa keeles ning tehti kordustrukid kolmest varem toimetatud õppematerjalist nägemispuudega õpilaste jaoks.

Aasta jooksul tehti koostööd mitmete asutustega, kelle jaoks trükiti punktkirjas materjale - Tallinna Ülikool, Tartu Ülikooli teaduskool, MTÜ Kakora, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Endla teater, Swedbank.

2012. aastal trükiti ja jagati soovijatele üle 100 punktkirjas kalendri.

Tallinna Ülikooli uuringu tarbeks valmistati paisupaberil taktiilsed joonised.

6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE

Aasta-aastalt suureneb lugejatele elektroonilise info vahendamise tähtsus. Nägemispuudega arvutikasutajatele edastati e-posti teel kõnesüntesaatoriga kuulamiseks või suurendusprogrammiga lugemiseks ajalehti „Eesti Ekspress“, „Eesti Päevaleht“, „Maaleht“, „Postimees“, „Terviseleht“, „Videvik“, „Õhtuleht“ ning ajakirju „Eesti Loodus“, „Eesti Naine“, „Elukiri“, „Kodutohter“, „Puutepunktid“. Uue e-ajakirjana lisandus „Psühholoogia Sinule“. Huvilistele tehti elektroonilisel kujul kättesaadavaks Eesti Pimedate Raamatukogusse saabunud raamatute nimestik „Raamatututvustaja“ ning raamatukogus koostatav väljaanne „Epüfon“. Aasta algul oli elektrooniliste väljaannete tellijaid 99, aasta lõpul aga 131.

Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehel on huvilistel võimalus sirvida raamatukogus olevate teavikute nimestikku sh. uudiskirjanduse nimestikku ning valida välja endale meelepärased raamatud. Raamatusoove saab elektrooniliselt esitada kodulehel olevate tellimisvormide kaudu. Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehte külastati 2012. aastal 79 807 korda.

7 VEEBIRAAMATUKOGU

2010. aasta septembris alustas Eesti Pimedate Raamatukogu koostööd Iceit Teenused OÜ-ga, et luua veebikeskkond Veebiraamatukogu, mis võimaldaks Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatel raamatukogus leiduvaid heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju alla laadida ja voogedastusena kuulata.

Veebiraamatukogu esimene testversioon avati 15. detsembril 2010. aastal. 2011. aastal toimus veebikeskkonna testimine ning detsembris algas raamatuandmete sisestamine ja failide üleslaadimine.

2. aprillil 2012. aastal avati Veebiraamatukogu lugejatele. Avamise hetkel sisaldas Veebiraamatukogu üle 1700 heliraamatu, -ajalehe ning -ajakirja. 2012. aasta lõpuks oli Veebiraamatukogus 2104 teavikut ning kasutajaid oli 145.

Veebiraamatukogu võimaldab ligipääsu teavikutele sõltumata ajast ja kohast. Samuti pole piiratud allalaaditavate heliraamatute nimetuste arv. Tänu Veebiraamatukogule on oluliselt paranenud heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade kättesaadavus.

8 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Eesti Pimedate Raamatukogu finants- ja majandustegevus on kajastatud Eesti Hoiuraamatukogu 2012. aasta aruande 5. alajaotuses.

9 TEGEVUSKAVA 2013. AASTAKS

Aastal 2013:

- koostöös Iceit Teenused OÜ-ga täiustatakse heliteavikute allalaadimist ja voogedastamise teel kuulamist võimaldavat Veebiraamatukogu. Veebiraamatukogu tehakse kättesaadavaks tahvelarvutite ja nutitelefonide vahendusel ning lisatakse elektrooniliste teavikute allalaadimisvõimalus;
- jätkatakse raamatuvahetust teiste riikide pimedate raamatukogudega ja uute koostööpartnerite otsimist;
- jätkatakse koostööd Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukoguga ning Tartu Ülikooli Raamatukoguga Primus programmi kuulderaamatute projekti raames;
- jätkatakse koostööd Pimedate Infoühinguga Helikiri heliteavikute internetis kättesaadavaks tegemisel;
- otsitakse uusi teksti esitajaid ja katsetatakse nende esitust;
- valmistatakse heliraamatuid vähemalt samas mahus kui 2012. aastal;
- jätkatakse vanade ja väärtuslike heliraamatute digiteerimist ja restaureerimist;
- valmistatakse punktkirjas teavikuid vähemalt samas mahus kui 2012. aastal;
- korrastatakse tavakirjas teavikute kogu;
- tutvustatakse Eesti Pimedate Raamatukogu tööd nägemispuudega inimestele, düsleksiaga inimestele, eripedagoogidele, raamatukogu- ja sotsiaaltöötajatele, üliõpilastele jt. raamatukogus kohapeal, erinevatel üritustel ning meedias.

Vaiko Sepper
Eesti Hoiuraamatukogu direktor

22. märts 2013.a.